

**O‘zbek tilining sohada qo‘llanilishi: mazmuni, maqsadi, va vazifalari
to‘g‘risida ayrim mulohazalar.**

Qodirjonova Gulsanam Sherzodbek qizi

ADCHI Ingliz filologiyasi,

o‘qitish metodikasi va

tarjimashunoslik fakulteti

201-guruh talabasi

Abdullayev Sirojiddin

Ilmiy maslahatchi

Annotatsiya. *Ushbu maqolada Oliy ta’lim jarayonidagi o‘zbek tilining sohada qo‘llanilishi fani to‘g‘risida so‘z yuritiladi. Shu bilan birgalikda fanning asosiy maqsad, vazifalariga ham alohida to‘xtalib o‘tiladi*

Kalit so‘zlar: *o‘zbek tili, rasmiy uslub, kasbiy terminologiya, ilmiy-texnik matnlar.*

Аннотация. *В данной статье рассматривается использование узбекского языка в сфере высшего образования. Также уделяется особое внимание основным целям и задачам данной дисциплины.*

Ключевые слова: *узбекский язык, официальный стиль, профессиональная терминология, научно-технические тексты.*

Annotation. *This article discusses the subject of the use of the Uzbek language in the field of higher education. It also highlights the main goals and objectives of the subject.*

Key words: *Uzbek language, official style, professional terminology, scientific and technical texts.*

Har bir xalqning o‘z tili uning tarixi, qadriyatlari va o‘zligini saqlab turuvchi muhim kuch hisoblanadi. Shuning uchun ham ko‘p davlatlar o‘z ona tilisiga o‘zgacha muhabbat qo‘yadilar. Albatta, bizning shunday muqaddas ne‘matimiz–ona tilimiz –“O‘zbek tili”dir.

Tarixga nazar tashlaydigan bo‘lsak, zaminimizda o‘zbek tilimiz davlat tili hisoblanmasidan avval bir nechta tillar hukmronlik qilib keldi. “O‘zbekiston Respublikasining davlat tili haqida”gi qonun qabul qilindi (1989-yil 21-oktyabr). Bu qonun o‘zbek xalqi milliy ongining rivojlanishida, mamlakat mustaqilligi mustahkamlanishida, madaniy merosning tiklanishida muhim rol o‘ynadi. Shu qaror qabul qilingan kundan boshlab mamlakatimizda ish qog‘ozlari, darsliklar, teledasturlar va shu kabilar o‘zbek tilida yuritila boshladi. Jumladan Oliy ta’lim dasturlari ham. Yildan-yilga barcha soha sivilizatsiyasi bilan birgalikda davlat tiliga bo‘lgan e’tibor ham kuchaydi. Til to‘g‘risida turli xil ta’lim muassasalari, darsliklar, xususan Oliy ta’lim jarayonidan o‘rin olgan “O‘zbek tilining sohada qo‘llanilishi” fani ham tashkil qilindi.

Ushbu fanning tashkil etilishidan maqsad bisyor, albatta. Talaba qanday sohada tahsil olmasin bakalavr jarayoni turli xil maqolalar yozish, ilmiy ishlar tayyorlash, ayrim

MODERN PROBLEMS IN EDUCATION AND THEIR SCIENTIFIC SOLUTIONS

holatlarda nutq soʻzlash kabi hollarni qamrab oladi. Shu kabi ilmiy ishlarni xatosiz qila olish uchun esa, albatta, oʻzbek tilidan toʻgʻri foydalana olishni bilish kerak. Xuddi shu bilimlarni oʻrgatish esa, ushbu fanning asosiy maqsadlaridan biridir. Qolaversa, har bir mutaxassislikda fanga oid boʻlgan turli xil terminlar va sohaga oid ilmiy matnlar mavjud. Odatda, bu kabilar umumxalq tilida koʻp qoʻllanilmaydigan talaba uchun ham notanish boʻladi. Masalan, tibbiyot sohasidagi “anesteziya”, qurilish sohasidagi “monolit” yoki til sohasidagi “fonema”, “semantika” kabi kasbiy terminlarni asl maʼnosini oʻrgatish va ularni oʻz oʻrnida qoʻllashni ham, oʻzbek tilining sohada qoʻllanilishi fanning maqsadlari turkumiga kiradi. Fanning yana bir maqsadi hisoblanuvchi, yuqorida aytib oʻtganimiz yaʼni nutq soʻzlash jarayoniga toʻxtaladigan boʻlsak, bu uslub oʻz oʻrnida turli xil guruhlariga boʻlinib ketadi va bularning barchasidan talabalar toʻgʻri foydalana olishi zarurdir. Masalan, oʻqish jarayonidan turli xil hujjatlar, ariza yoki maʼlumotnoma yozishda rasmiy uslubdan, ayrim maqolalar yoki nutqda publitsistik uslubdan foydalaniladi.

Oʻzbek tilining sohada qoʻllanilishi fanning maqsadi kabi vazifalari ham mavjud, albatta. Darsliklar boʻyicha tuzilgan qoʻllanmalarga nazar solsak ular quyidagicha keltirilgan: mamlakatimiz ijtimoiy hayotining barcha sohalarida davlat tilining imkoniyatlaridan toʻliq va toʻgʻri foydalanishga erishishni taʼminlash; Kasbiy terminologiyani, egallanayotgan soha boʻyicha nazariy bilimlar, amaliy koʻnikmalarni oʻzbek tilining yozma va ogʻzaki nutqi meʼyor va qoidalari asosida mukammal oʻzlashtirishga, nutq xususiyatlarini bilish va ulardan foydalana olish, matn tuzish, uni tahlil va tahrir qilish, soha boʻyicha dastlabki ilmiy tadqiqot olib borish jarayonlari, sohaviy hujjatlarni tayyorlash va rasmiylashtirish, kasbiy muloqot yuritish koʻnikmalariga ega boʻlish va ularga nisbatan shaxsiy munosabatni oʻzbek tili adabiy normalariga muvofiq holda ifodalashga erishishni taʼminlashdir.

Bugungi kundagi til sohasidagi yutuqlar, albatta, fanning oʻz vazifasini aʼlo darajada uddalayitganini bildiradi. Ushbu vazifalarni talab darajasida shunday oʻqitilishi uchun har tomonlama ishlar olib borilmoqda. Jumladan, Prezidentimiz tomonidan tobora bu soha uchun ham keng qulayliklar yaratilmoqda va darsliklar malakali ustozlarga ajratib berilmoqda.

Xulosa qilib aytganda oʻzbek tilining sohada qoʻllanilishi fani jamiyatimiz uchun kerakli fanlardan biridir. Bu fanning mazmuni, maqsadi talabalarga tilining asl mohiyatini tushuntirish, oʻz yoʻnalishlarida mavjud boʻlgan barcha terminlar va notanish boʻlgan barcha ilmiy atamalarni toʻgʻri anglash va ulardan oʻz oʻrnida foydalana olishdir. Talabalarining bu bilimlarni oʻrgana olishini taʼminlash esa fanning vazifasidir.

Foydalanilgan adabiyotlar:

- 1.N.N. G'offarov. "O'zbek tilining sohada qo'llanilishi ", Chirchiq, 2022, 6-bet.
- 2.X. Shokirova. "O'zbek tilining sohada qo'llanilishi ", Farg'ona, 2023.
3. G'. Yo'ldoshev. "O'zbek tilining uslubiy tizimi".
4. G'. Yo'ldoshev. "Til va tafakkur", Toshkent, O'qituvchi, 1985.

Foydalanilgan internet tarmoqlari:

1. https://uz.m.wikipedia.org/wiki/Davlat_tili

